

Anttilainen, Sanna

From: Jyväskylän yliopiston Kirjaamo
Sent: tiistai 7. elokuuta 2018 10:16
To: Krista.varantola@uta.fi; Kaisa.oksanen@vnk.fi; Anttilainen, Sanna
Subject: FW: Jyväskylän yliopiston hallitukselle osoitettu hallintokantelu Jyväskylän yliopiston rehtorin Keijo Hämäläisen menettelytavoista

From: Puolimatka, Tapio
Sent: maanantai 6. elokuuta 2018 16:19
To: Jyväskylän yliopiston Kirjaamo <kirjaamo@ju.fi>
Subject: Jyväskylän yliopiston hallitukselle osoitettu hallintokantelu Jyväskylän yliopiston rehtorin Keijo Hämäläisen menettelytavoista

Jyväskylän yliopiston hallitukselle osoitettu hallintokantelu Jyväskylän yliopiston rehtorin Keijo Hämäläisen menettelytavoista

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan johto syytti minua homofobiasta 1.8. ja esitti vääristelevän väitteen, jonka mukaan sulautan ”homoseksuaalisuuden, nekrofilian, eläimiin sekaantumisen ja pedofilian toisiinsa rinnastettaviksi muuttujiksi” artikkelissani *Kampanja pedofilian laillistamiseksi*, jossa tarkastelin kriittisesti seksuaalisten suojarajojen alentamiseen pyrkivää keskustelua.

Pian samana päivänä yliopiston rehtori Keijo Hämäläinen twitter-viestissään ilmoitti, ettei kirjoitukseni edusta Jyväskylän yliopiston arvoja eikä linjaa. ”Olemme sitoutuneet kohtelevaan jokaista yksilöä ja ryhmää kunnioittavasti ja arvokkaasti. Opetuksemme pohjautuu tieteeseen, ei ideologiaan ja mielipiteisiin. Ryhdymme konkreettisiin toimenpiteisiin.” Lähes kaikissa suomalaisissa valtamedioissa tämä uutisoitiin muodossa ”Jyväskylän yliopisto sanoutuu irti professorinsa kirjoituksesta” tai jollakin vastaavalla tavalla.

Sen enempää JYY kuin rehtorikaan tai kukaan hänen avustajistaan ei ollut minuun millään tavalla yhteydessä ennen tämän lausuman tekemistä. Kumpikaan osapuoli ei nähnyt tarpeelliseksi olla minuun henkilökohtaisesti yhteydessä ennen kuin he esittivät kaikissa Suomen valtamedioissa julkaistut kommenttinsa. Miten tämä sopii rehtorin linjaukseen, jonka mukaan yliopisto sitoutuu ”kohtelevaan jokaista yksilöä ja ryhmää kunnioittavasti ja arvokkaasti”? Voidaanko tällaista julkista irtisanoutumista omasta työntekijästä pitää kunnioittavana ja arvokkaana kohteluna ilman, että työntekijää on edes kuultu.

Se että jokin kuulemistilaisuus järjestetään puolentoista viikon kuluttua julkilausumasta ei korjaa tilannetta, koska yliopisto on jo julkisesti sanoutunut irti kirjoituksesta, eli työntekijän on jo katsottu tehneen rikkeen poikkeamalla yliopiston arvoista ja linjasta. Tulevassa kuulemistilaisuudessa ei siis olekaan enää kysymys siitä, olenko tehnyt rikkeen, vaan miten minua tulisi siitä ja mahdollisista muista esille tulevista rikkeistä rangaista. Toivoisinkin, että yliopiston hallitus tutkii rehtorin toiminnan tässä tapauksessa ja ottaa kantaa, edustaako valittu toimintamenettely yliopiston arvoja ja linjaa.

Koska rehtori tukeutui omassa kannanotossaan täysin paikkansa pitämättömään lausumaan kirjoitukseni sisällöstä, on mahdollista, ettei hän ollut huolellisesti perehtynyt kirjoitukseeni, jos oli yleensä lukenut sitä.

Hän siis julisti minut syylliseksi tekstiä tutkimatta ja ilman että minulla oli mahdollisuutta tulla kuulluksi itseäni koskevassa asiassa.

On lisäksi huomattava, että rehtori Hämäläisen voi fyysikkona olla vaikea tehdä oikeutta filosofiselle tekstilleni. Fyysikoilla ja filosofeilla on tässä suhteessa jännitteiden suhde, koska fyysikot kokevat usein filosofiset tekstit pelkiksi mielipiteiksi. Heidän on vaikea hahmottaa filosofisen metodin sisäistä logiikkaa.

Sen jälkeen rehtori Hämäläinen on useissa medioissa esittänyt tuomionsa minusta ja vihjaillut, että mitä tahansa tulenkin sanomaan, ei tule muuttamaan hänen tuomiotaan. Helsingin Sanomien verkkosivuilla 4.8. ja printtiversiossa 5.8. julkaistiin juttu otsikolla ”**Jyväskylän yliopiston rehtori kommentoi homofobiseksi tulkittua tekstiä: ”Kukaan ei saisi kokea opetusta jotain ihmisryhmää arvostelevaksi”**”.

Kyseisessä artikkelissa esitetyt ajatukset ja periaatteet herättivät minussa kysymyksiä siitä, millä periaatteilla minut tullaan tuomitsemaan. Helsingin Sanomien haastattelun mukaan rehtori toteaa: ”**Kun katsoo kirjoituksen sisältöä ja sen aiheuttamaa mielipahaa laajassa osassa väestöä, ei se ehkä enää selittämällä parane, että mitä on oikeasti tarkoittanut.**”

Tarkoittaako tämä sitä, että yliopiston opettajana olen vastuussa kaikista ihmisten väärintulkinnoista ja niiden heissä aiheuttamasta mielipahasta? Eli riippumatta siitä, mitä tutkija tai yliopisto-opettaja sanoo ja tarkoittaa, hän on vastuussa kaikista niistä tunteista ja ajatuksista, joita ihmiset väittävät sen herättäneen, riippumatta siitä, mikä näiden kriitikoiden väitteiden motiivina on? Jos tähän nyt sitten yhdistetään konstruktivistinen oppimisenäkemys, jonka mukaan kukin tulkitsee tekstejä omassa viitekehysessään, niin yliopisto-opettaja on siis vastuussa myös jokaisen ihmisen viitekehuksesta, jonka puitteissa he tulkitsevat opetusta ja tekstiä.

Miksi yliopisto-opettajaa sitten yleensä kuullaan valitusten ilmaantuessa, jos sillä mitä hän sanoo ja mitä hän on kirjoittanut, ei ole merkitystä, vaan merkitystä on ainoastaan sillä, miten ihmiset ovat kirjoituksen tulkinneet, miten he ovat sen kokeneet tai sanovat kokeneensa?

Toivoisin tähän asiaan selvennystä yliopiston hallitukselta.

”Professorin kielenkäytössä tai asenteellisuudessa ei saisi olla opetustilanteessa mitään huomautettavaa. Kukaan ei saisi kokea opetusta jotain ihmisryhmää arvostelevaksi”, Hämäläinen sanoo.

Tämän kriteerin mukaan olennaista ei ole se, mitä olen opettanut, vaan se miten kuulijat ovat kokeneet opetuksen: ”kukaan ei saa kokea opetusta jotain ihmisryhmää arvostelevaksi”. Käytännössä pääsemme ihmisten kokemuksiin käsiksi vain sen kautta, mitä he siitä kertovat. Kuitenkin tutkijan voi olla vaikea tai mahdoton välttää sitä, että jokin ihmisryhmä kokee hänen tutkimustuloksensa häntä arvosteleviksi.

Esimerkiksi ruotsalaisessa pitkittäistutkimuksessa verrattiin 65 000 yksinhuoltajaperheiden lasta 921 257 lapseen, jotka kasvoivat molempien biologisten vanhempiensa kanssa. Tutkimus kattoi lähes kaikki lapset, jotka syntyivät Ruotsissa vuosina 1973–1985. Tutkimuksen mukaan vakava psyykinen sairaus, itsemurhat, itsemurhayritykset ja alkoholin käyttöön liittyvät sairaudet ovat kaksi kertaa yleisempiä yksinhuoltajaperheiden lasten parissa verrattuna biologisen isän ja äidin kanssa kasvaneisiin lapsiin. Vakava huumeiden käyttö on kolme kertaa yleisempää yksinhuoltajaperheissä kasvaneiden tyttöjen ja neljä kertaa yleisempää poikien parissa. Jopa kuolema onnettomuuksien ja väkivallan seurauksena oli yleisempää yksinhuoltajaperheiden lasten parissa. (Ringbäck Weitoft ym. 2003.)

Kun tutkimus julkaistiin arvostetussa aikakausjulkaisussa, jotkut kritisoiivat sitä, että yksinhuoltajia syyllistetään sanottaessa, että heidän lapsensa ovat erityisen alttiita kärsimään vakavista ongelmista. Tutkimuksen johtaja Gunilla Ringbäck Weitoft selitti kuitenkin tutkijoiden tarkoituksena olleen parantaa yksinhuoltajaperheiden lasten asemaa: ”Olimme hämmästyneitä, että yhteydet olivat niin yksiselitteisiä, vaikka otimme huomioon joukon taustatekijöitä. Mutta tutkimuksemme tarkoituksena oli yrittää parantaa yksinhuoltajien lasten olosuhteita, ei osoitella sormella yksinhuoltajia.”

Princetonin yliopiston perhetutkija Sara McLanahan vertailee erilaisia perhemuotoja ja raportoi tutkimustuloksensa välittämättä siitä, että ne saattavat olla karua luettavaa monille yksinhuoltajille. Tosiasioiden mahdollinen tunnevaikutus ei ole riittävä syy kieltää ihmisiltä tärkeää informaatiota. ”Vaikka puhe yksinhuoltajaahtien ongelmista voi saada jotkut aikuiset (ja lapset) tuntemaan olonsa huonommaksi lyhyellä tähtämellä, se parantaa kaikkien tilannetta pitkällä tähtämellä. Vanhempia on vähintäänkin informoitava niistä seurauksista, joita heidän lapsilleen tulee, jos he päättävät elää erillään. (Kukaan ei väittäisi, että liikunnan hyötyjä valistava informaatio pitäisi salata, koska se leimaa sohvaperunoita.)” (McLanahan & Sandefur 3.) Jokainen vanhempi tietää omasta kokemuksestaan, ettei ole helppo kantaa syyllisyyttä omille lapsilleen aiheuttamastaan vahingosta. Ei kuitenkaan ole mielekäästä sulkea silmiään todellisuudelta, koska silloin emme voisi tietoisesti pyrkiä lieventämään kielteisiä vaikutuksia.

Rehtori Keijo Hämäläisen periaatteiden mukaan ohjatusta yliopistosta maailman johtaviin perhetutkijoihin kuuluvan McLanahan olisi erotettu jo uransa alkuvaiheissa.

Jos opetuksen arvioinnin kriteeriksi otetaan opiskelijoiden vaihtelevat tunnekokemukset, jokin poliittisesti motivoitunut ryhmä voi synnyttää somekohun ja sen avulla painostaa yliopiston johtoa ryhtymään toimenpiteisiin, kuten minun tapauksessani näyttää käyneen. Pari päivää ennen kuin Jyväskylän yliopiston rehtori sanoi Jyväskylän yliopiston irtisanoutuvan kirjoituksistani facebookin keskustelupalstalta oli luettavissa Tomi Peltosen kommentti: ”Suosittelen vahvasti kaikkia olemaan yhteydessä Jyväskylän yliopiston rehtori Keijo Hämäläiseen (keijo.hamalainen@jyu.fi) ja vaatimaan Jyväskylän yliopistoa tutkimaan asia ja alkamaan tarpeellisiin toimiin. Ei professori sentään ihan mitä tahansa voi kirjoitella ilman että johto voi siihen reagoida.” Samalla keskustelupalstalla Kristiina Merilahti kirjoittaa odottavansa, että jossakin vaiheessa yliopiston on avoimesti irtisanouduttava Puolimatkan kannanotosta. Rehtori Hämäläinen siis toteutti tämän some-kampanjan tavoitteet parin päivän sisällä sen aloittamisesta.

Helsingin Sanomien haastattelussa rehtorin kannanotosta todetaan edelleen.

Hänen mukaansa opiskelijoita tullaan kuulemaan Puolimatkan opetusmetodeista.

Haastattelussa rehtori toteaa, että minua koskevien valitusten todenperäisyyden selvittämiseksi haastatellaan opiskelijoita. Ongelmana on se, että rehtori on lausunnoillaan herättänyt opiskelijoissa minua kohtaan ennakkoluuloisia asenteita. Rehtori on julkisesti julistanut minut syylliseksi riippumatta siitä mitä sanon, mitä olen kirjoittanut ja mitä olen kirjoituksellani tarkoittanut vedoten lähinnä siihen, mitä yhden some-kampanjan jäsenet siitä sanovat ja miten he sanovat sen kokeneensa. Tukemalla JYY:n väitettä oletetusta homofobisuudestani rehtori Hämäläinen on luonut opiskelijoiden parissa ennakoasenteita, joiden voidaan olettaa heijastuvan haastatteluaineistossa.

Koska rehtori on asian käsittelyssä loukannut normaalia käytäntöä, jossa on ensin kuuleminen ja sitten tuomio, näin luodussa ennakkoluuloisessa ilmapiirissä voi olla vaikea saada luotettavaa käsitystä asiasta. Kärjistetyksi tilannetta voidaan tulkita näin: Haastattelija menee opiskelijan luo ja kysyy, miten olet kokenut tuon homofobisen Puolimatkan opetuksen, jonka sekä JYY että rehtori ovat jo tuominneet?

Yleensä luotettavassa tutkimuksessa pitäisi olla kontrolliryhmä. Tässä tapauksessa kontrolliryhmänä pitäisi olla jonkin toisen professorin opiskelijat, josta on esitetty vastaava solvaava kommentti ja jota on levitetty kaikkiin Suomen valtamedioihin.

Helsingin Sanomat jatkaa:

Puolimatkan kanssa on aikaisemminkin keskusteltu siitä, minkä tyyppisissä kirjoituksissa on hyväksyttävää esiintyä professorina ja milloin yksityishenkilönä.

”Häntä on ohjeistettu esiintymään yksityishenkilönä, jos hänen kirjoittamansa teksti ei ole puhtaasti tieteellistä”, Hämäläinen sanoo.

Oikean Median kirjoituksessa Puolimatka ei tätä sääntöä noudattanut, sillä teksti on allekirjoitettu yliopiston nimissä.

Tässä kohdassa rehtori Hämäläinen tekee väärintulkinnan. Sekä kyseessä olevan artikkelini alussa oleva ilmaisu Professori Tapio Puolimatka” että kirjallisuusluettelon lopussa tuleva toteamus: ”*Kirjoittaja on Tapio Puolimatka, suomalainen kasvatustieteen professori. Hän toimii kasvatuksen teorian ja tradition professorina Jyväskylän yliopistossa*” ovat julkaisualustan standardinomaisesti tekemiä selvityksiä. Kirjoitukseni on julkaistu nimekkeen ”Blogi” alla. Se jo kertoo kirjoituksen luonteen. Lähetin itse tekstitiedoston kokonaan ilman henkilötunnisteita.

Koska kirjoitin blogin omasta tutkimusalastani, julkaisija mielellään kertoo minun toimeni, vaikka itse en sitä lähettämässä tekstissäni mainitse saamieni ohjeiden mukaisesti. Samalla tavalla julkaisualustalla kirjoittavat muut yliopiston työntekijät. Julkaisualusta esittelee heidät esim. ”Dosentti Arto Luukkanen toimii Venäjän ja Itä-Euroopan yliopistonlehtorina Helsingin yliopiston Renvall-instituutissa.” Luukkasella on vakituinen blogi. Minulta on sen sijaan joitakin kirjoituksia, jotka on ensin julkaistu jollakin toisella alustalla, useimmiten Seurakuntalainen netti-sivustolla, jossa en identifioi itseäni muuta kuin nimellä. Nyt tutkinnan kohteena oleva kirjoitus on alun perin julkaistu Perusta-nimisessä teologisessa aikakauslehdessä, joka on printtijulkaisu.

Koska rehtori Hämäläisen minun kirjoituksistani yliopiston nimissä tekemä irtisanoutuminen ja hänen haastattelunsa eri lehtiin ovat luoneet minuun ennakkoluuloisesti suhtautuvan yliopistoympäristön, katsoisin, että asian oikeudenmukainen kohtelu vaatii myös kuulemisen ja opiskelijoiden haastattelujen lykkäämisen sellaiseen tilanteeseen, jossa julkinen kohu on ehtinyt tasoittua ja tilanne on normalisoitunut.

Yhteenvetona: Katson että Jyväskylän yliopiston rehtori Keijo Hämäläinen on syyllistynyt virheelliseen menettelyyn tässä asiassa. Hän on yliopiston nimissä julkisesti irtisanoutunut kirjoituksistani kuulematta minua tai olematta millään tavalla minuun yhteydessä. Hän on useissa lehtihaastatteluissa antanut ymmärtää, että olen tehnyt rikkeen, josta on rangaistusseuraamuksia. Hän on alkanut kehittää Suomen lainsäädännöstä poikkeavia kriteerejä rikkeen todisteiksi kuten ihmisten tunteet, kokemukset ja loukkaantuminen. Hän on luonut yliopistoyhteisöön ennakkoluuloisen asenteen, jonka viitekehyksessä tehdyt opiskelijahaastattelut ja opetusmateriaaliarviot ovat tämän ennakkoluulon saastuttamia.

Kun nyt yliopiston rehtori Keijo Hämäläinen on tehnyt julkisen kannanoton kuulematta asianosaista ja tutkimatta asiaa, on syntynyt tilanne, jossa hänen voi olla vaikea myöntää tehneensä menettelytapavirheen ja sen seurauksena pahan arviointivirheen ja siksi hän haluaa tehdä minut vastuulliseksi siitä, miten ihmiset sanovat kokeneensa opetukseni sen sijaan, että normaalisti yliopiston opettaja olisi vastuussa ainoastaan siitä, mitä on opettanut. Tämä vaarantaa minun oikeusturvani, koska rehtorilla on tarve todistaa minut syylliseksi oman arvovaltansa säilyttämiseksi. Minua on nyt arvioimassa viranhaltija, jolla on oman imagonsa säilyttämiseksi tarve tuomita minut riippumatta siitä, mitä olen oikeasti kirjoittanut ja kirjoituksellani tarkoittanut. Hän on ehkä jo nyt lukenut tekstini sen verran hyvin, että tietää, ettei hän siihen vetoamalla voi perustella tuomiotaan. Voidakseen välttää arvovaltansa menettämistä hän haluaa tuomionsa perusteina vedota siihen, miten jotkut ihmiset sanovat sen kokeneensa. Jos jotakuta on joskus itkettänyt minun luennollani syystä, jota hän ei itsekään muista, niin minä olen siitä vastuussa? Voinko odottaa minkäänlaista oikeudenmukaista ja objektiivista kohtelua tältä pohjalta?

Niinpä katson, että prosessia on viety eteenpäin tavalla joka vakavasti loukkaa oikeusturvaani yliopiston työntekijänä ja kansalaisena. Viittaan Suomen perustuslain pykäliin, jotka turvaavat sananvapauden ja korkeimman opetuksen ja tutkimuksen vapauden. Katson, että meneillään oleva tutkimus näissä olosuhteissa loukkaavat näitä perustuslaillisia oikeuksiani ja minua vastaan ennakkoluuloisessa ympäristössä koottua aineistoa voidaan käyttää sananvapauteni sekä opetus- ja tutkimustyöni puolueettomuuden rajoittamiseen tavalla, joka on haitallinen ennakkotapaus yliopistoyhteisössä.

Jyväskylässä 6.8. 2018

Tapio Puolimatka
Kasvatuksen teorian ja tradition professori
Jyväskylän yliopisto